

Mormonismi

Kirj. J. Suoja. (Jatkoa edelliseseen n:oon.)

Liitän tähän A. M. Simonsin kirjasta "Luokkataistelut Amerikassa" kohdan erään edustajan Ellsworthin puheesta jonka hän piti perustuslaki-konventionissa. Hän sanoi: "Älkäämme turhaan riidelkö, kun väkiluku kasvaa, niin työntekijöitä on kyllin, tehdäkseen orjat tarpeettomaksi". Ja nyt tätä uhkaavaa tilaa pakoon alkoi joukkoja siirtyä lännelle. Näistä joukkojen siirtymisistä Mormonit ovat mitä tyyppillisempiä. Yksilöinä olisi ollut kovin hankalaa matkustaa, sillä rautateitä lännelle tähän aikaan ei ollut. Heidän piti raivata tietänsä synkkien metsien läpi ja myöskin tuli heidän taistella indiaanien kanssa. Nämä seikat pakottivat heidät liittymään joukkoihin. Heidän oli myös välttämätöntä ottaa uskonto mukaan, jonka merkityksestä esitelmäni alkuosassa mainitsin. Kun heidän vanhat kirkkonsa alkoivat jo palvella yli-luokkaa, eivät ne enään tyydyttäneet näiden uutisasukkaitten tarpeita, heidän uskontonsa, muiden entisten oikeuksien mukaan oli heiltä riistetty ja samoin kuin siirtyminen edemmäksi kapitalismin riistämistä maantieteellisesti, tuli heidän siirtyä uskonnosta toiseen ja niinpä tapahtuikin: Yksin medotisti kirkossa tapahtui hajaannus neljään eri ryhmään ja niinkään tapahtui toisissakin.

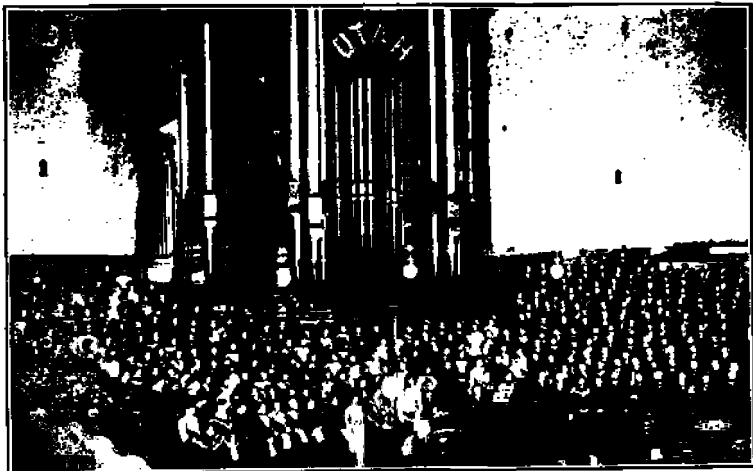
Näiden olojen vallitessa atkoi nyt mormonisuus, joka on seuraavan sisältöinen: Vuosina 1820-30 Ontario kauntissa, N. Y.

valtiossa Joseph Smithille, köyhän uutisasukkaan pojalle ilmestyi enkeli, joka käski hänen mennä erääseen paikkaan, josta hän on löytävä kultaisia tauluja, jotka taulut ilmoittavat, että Amerikassa muinaisena aikana asusti kaksi eri kansan rotua. Yksi näistä roduista oli tullut Amerikkaan suoraan Babelin tornilta, toinen Jerusalemissa lähes 600 vuotta ennen Kristusta ja nykyiset Amerikan indianit ovat jätteitä heistä. Nämät taulut kertoivat myös Jeesuksen käyneen tällä mantereella, ja täällä ollessaan jättäneen nämä taulut. Näiden profeetta Smithin löytämien taulujen suhteen ei ole olemassa mitään epäilystä, sillä se oli yleinen käsitys kansan kesken siihen aikaan Amerikasta ja indianeista. Tämän suuntaisia käsityksiä on ollut Amerikan löydöstä, siihen asti kun tiede sen on toisin selvittänyt. Oli olemassa useita kirjoja, jotka selvittivät Amerikan samoin jo ennenkuin mormonit sen tekivät. Mormonien peruskirjalla (Book of Mormon) on paljon yhtäläisyyttä erään Amerikan esihistoriallisen romaaniin (The Manuscript Found) kanssa, jonka on kirjoittanut kongregationali-kirkon pastori nimeltä Salomon Spaulding v. 1812.

Mormonikirkko perustettiin New Yorkin valtiossa v. 1830. Se seikka, että tarkoitus alkuun oli siirtyä lännelle ja sen sisältäessä seikkailun ja taikuiden yleisen hengen, joista al-

kuosassa olen maininnut, sai se heti alussa suuremman kannatuksen. Ensimmäinen huomattava joukko eli seurakunta heitä oli Kirklandissa Ohiossa, jossa heillä oli ensiksi rahallisia vaikeuksia. Porly Prat eräs seurakunnan johtajia m. m. lausuu siitä seuraavaa: "Naiset jotka yhtyvät seurakuntaamme, eivät sijoita rahoja kirkon liikkeisiin, vaan säilyttävät niitä sakkiansa säärissä". Tässä suh-

suljettiin. Tämän jälkeen he perustivat kaupan ja onnistuivat saamaan velaksi New Yorkista tavaraa siihen aluksi \$30,000.00 arvosta ja myöhemmin saivat he \$50,000.00 arvosta lisää ja vielä kerran tämän jälkeen saivat he \$60,000.00 arvosta. He saivat tätä luottoa Tempelillään, jossa oli \$20,000 velka. Marrask. v. 1839 kauppa otettiin takavarikkoon ja tavara myytiin. He myös pe-

Tabernaakkelin kuuluisat urut

teessa mormonikirkko ei poikkea muista kirkkoista, siinä nimittäin, että finanssiasiat pasturin ja seurakunnan välillä tapahtuvat naisten välityksellä. Vaan tämän epävarman tilan he pian voittivat perustamalla "Kirklandin Turva säästöpankin" \$5,000.00 pääomalla. Tällä pääomalla he onnistuivat saamaan liikkeelle, rahaa noin \$100,000.00 vaan 3—4 viikon runnauksen jälkeen pankin ovet

rustivat höyrymyllyn \$1,000.00 pääomalla, joka niinkään samoin kuin toisetkin yritykset epäonnistuivat. Heidän pankkeikauksensa jälkeen, ennen kuin siitä tieto levisi, profeetta Smith 4—5 seuralaisen kanssa, matkusti Torontoon Canadaan. Siellä he saarnasivat Jumalan sanaa ja myivät "Turva-pankin" vekseleitä. En ole onnistunut saamaan tietää, kuinka paljon he niitä möivät, vaan

Brighan Young, yksi kirkon johtavista sieluista, joka kauppasi tämän paperipankin osoituksia Yhdysvaltain puolella, onnistui myymään noin \$10,000.00 arvosta! Vuonna 1838 profeetta Smith ja yksi hänen seuralaisiaan vangittiin, niiden paperien myynnistä. He kuitenkin yöllä pääsivät karkaamaan ja pakenivat hevosilla Missouriin, jossa oli mormoniseurakunta.

Ensimmäisiä seurakuntia Missourissa oli Colesvillen seurakunta Jackson kauntissa. Täällä he saarnasivat uskontoansa indianeille. Heidän suunnitelmansa oli saada indianit yhtymään heihin ja näiden avulla valloittaa Yhdysvallat takaisin niiden alkuperäisille omistajille (mormooneille ja indiaaneille). Tämä ilmiö osoittaa, että mormonismi oli taloudellinen liike. He myös kutsuivat neekereitä liittymään heihin ja he ylläpitivät voimakasta agitatsionia lisätäkseen kirkon voimaperäisyyttä, jota tarkotusta on monivaimoisuus heidän kesken pääasiallisesti myös palvelut. He ovat ottaneet innolla osaa valtiolliseen politiikkaan. M. m. oli "profeta Smith" v. 1844 Yhdysvaltain presidentti ehdokkaana ja v. 1862 heidän epäiltiin olleen etelävaltioiden puolella sisällissodassa. Vaikka osaa he eivät maantieteellisen asemansa y. m. seikkojen vuoksi voineet ottaa huomattumasti, on se kuitenkin omiaan osottamaan, että mormonismiin sisältyy uutisviljelijäin taloudellinen pyrkimys.

Tästä voi vetää johtopäätök-

sen, että mormoni-liike alkuaan oli uutisviljelijäin politiikkaa ja lukea sen historiallisesti myöhemmällä olleiden uutisviljelijäin kuten Georgen, Alhansin y. m. järjestöjen joukkoon, vaikkakin mormonismi ilmeni alkuperäisemmässä ja kömpelömmässä muodossa. Missourissa mormonien ja hallitsevan luokan edut alkoivat törmäillä yhteen. Valtaluokan puolelta syytettiin heidän pyrkivän valloittamaan valtion kun he väittivät indiaanien maitten kuuluvan heille uskontonsa perusteella.

Heitä myös syytettiin salaliitoista ja monivaimoisuudesta. Monivaimoisuutta suuremmissa mittakaavassa harjoitettiin vasta Utahissa. Se ei heidän kesken ollut kotoisin aateperäisestä opista, vaan se syntyi palvelukseen heidän taloudellista pyrkimystään, nimittäin pyrkimystä lisätä kirkon voimaperäisyyttä. Näiden alkuasukasten korpi-elämä oli seuraavanlaista: Yhteiset metsän raivaukset ja indianien kanssa sotiminen oli saattanut heidät läheiseen keskenaiseen yhteyteen, voipa sanoa sitä josain määrin kommunistiseksi. Kun sodissa ja retkikunnissa oli vähentynyt miessukupuoli, niin että v. 1854 oli miehiä 37,277 ja naisia 39,058, siis 1,781 enemmän naisia kuin miehiä, niin nämät seikat edellyttivät monivaimoisuuden vakiintumista. V. 1888 Utahissa oli 7,000 naista monivaimoisuudessa, mormonien apostoli senaattori Smooth'in mukaan v. 1906 eli 500 perhekuntaa monivaimoisuudessa, v. 1907 Joseph

Fieldeng Smithia, kirkon presidentin poikaa sakotettiin oikeudessa \$300.00 Yhdysvaltain monivaimoisuusasetuksen rikkomisesta, hänellä sanotaan olleen 43 lasta. Mutta palatkaamme tapauksiin. Otaksuttavasti vuosina 1837—1838 perustettiin useita salaliittoja, joiden johtajana esiintyy kapteeni "Fearnot" (peloton). Näissä liitoissa oli kovin ankarat säännöt. Ja heidän kontolleen lasketaan törkeitä rikoksia. Mormonien taholta vastataan heitä vastaan tehtyihin syytöksiin että politikoitsijat, kansan yllyttäjät ja ahneet papit pitivät heitä vaarallisina kilpailijoina. Valtaluokan puolelta sen yllyttäessä kansan mormoneja vastaan käytettiin päävalttina syytöstä, että mormonit uhkaavat valloittaa valtion. Hallitusluokan taholta ei ahdistettu mormoneja uskonnollisten asiain vuoksi eikä siveellisessä tarkoituksessa, vaan mormonit olivat todellakin vaarallinen kilpailija. Kuten olemme jo nähneet, oli mormonismi aluksi kansan liike ja tämä seikka teki sen niin vaaralliseksi hallitusluokalle.

Tämä mormonivastainen agitatsioni kävi yhä kiihkeämmäksi. Sanomalehdet sisälsivät kiihkoisia kirjoituksia heitä vastaan. V. J. Boggs lausuu heistä, että mormonit ovat kapinoitsijoita, koko yhteiskunnan pettureita. V. 1832 alkoi tämä mormonivastainen liike toimia. Pidettiin kansan kokouksia, joissa päätettiin, että mormonien on poistuttava valtiosta. Ja niinpä alkoikin kahakoita. Kiihotettu kansa teki hyökkäyksiä mormo-

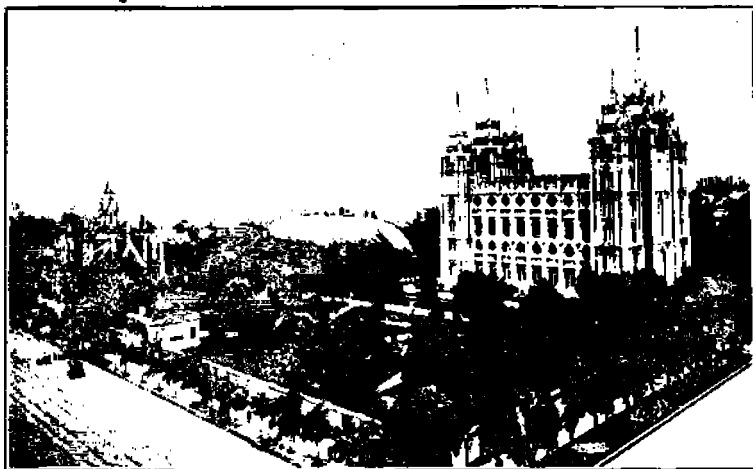
neita vastaan. He kivittivät näiden huoneita, särkivät ikkunoita, ajoivat vaimot ja lapset huoneista, ottivat kaupat takavarikkoon, tyhjensivät heidän sanomalehtipainonsa kadulle. 50—60 mormonia vangittiin, heidän johtomiehensä tervattiin ja höyhennettiin. Välit yhä kärjistyivät, niin että muodostettiin kummallakin puolen asestettuja joukkoja ja salaliittoja. Mormoneja alkoi poistua Missourista, kun heidän asumuksi-ansa poltettiin ja keskellä talvea asukkaat ajettiin pois asumuksista, jolloin useita lapsia ja vaimoja paleltui. Ja kaikki tämä tapahtui virkailijain johdolla.

Tämä häätäminen oli niin räikeää, että useat sotajoukkojen komentajat erosivat viroistaan. V. 1839 viimeinen joukko mormoneja poistui Far West nimisestä paikasta. Tämä joukko käsitti noin 15,000 henkeä, ollen näin hädettyinä kodeistaan ja maaltaan. Heidän omaisuutensa hukka oli suuri. Heidän omien arvioittensa mukaan se oli \$120,000. Keväällä samana vuonna tämä joukko saapui Quinagiin, Ill. Huolimatta siitä, että he olivat menettäneet niin paljon omaisuutta Missourissa, he täällä kykenivät ostamaan useita pieniä kyliä Iowassa ja Illinoisissa, ja näitten lisäksi 30,000 eekkeriä maata. Commerce-niminen kylä oli näiden joukossa, jossa oli noin 20 asuinhuonetta. Sen paikan nimi muutettiin myöhemmin Nauvoo'ksi. Tästä tuli heidän pääkaupunkinsa. V. 1840 he panivat

anomuksen valtiolle saada lupakirjan maanviljelyksen ja manufactuurin harjottamista varten ja perustaakseen yliopiston ja armeijan. V. 1840 he saivat valtion lupakirjat pyytämiinsä hommiin, joitten oikeuksien myöntäminen mormoneille hallituksen puolelta johtui siitä, että Illinoisissa silloin oli kaksi kilpailevaa puoluetta, ja hallitus antoi nämät myönnytykset mormoneille saadakseen heistä ää-

hotellin, joka maksoi noin \$100,000, sitten työpajoja, tehtaita, kaksi höyrysahaa, yhden höyryllä käyvän jauhomyllyn ja valimon. He myös perustivat armeijan, johon tuli kuulua kaikkien kirkon jäsenten 16 ja 50 välillä. Tämä yhdistys tunnettiin nimeltä Nauvoo Legion.

Mormonien konferensissa v. 1840 kirkon presidentti pitämässään puheessaan kehoitti kirkon jäseniä lakkaamaan varastele-

Mormoonien temppele ja tabernaakkeli Salt Lake Cityssä, Utah.

nestyskarjaa kilpailijaansa vastaan. Hallitus ei käsittänyt, mikä vaarallinen kilpailija valtioon oli saapunut.

Kansan kesken oltiin myötätuntoisia mormoneja kohtaan ja he alkoivat täällä vaurastua. New York Heraldin mukaan mormoneja tällä seudulla oli kaikkiaan noin 30,000 henkeä. He rakensivat noin 2,000 asuinrakennusta, temppelein, joka maksoi lähes \$100,000, Nauwoo-

masta ja antamaan ne velat anteeksi toisillensa, joita oli tehty Missouriissa. Tähän aikaan arvioitiin mormonikirkkoon kuuluvan ihmisiä noin 150,000. Vaan tämä rauhallinen suhde mormonien ja valtaloukkien välillä ei kauan kestänyt. Valtion poliitikoitsijat kilpailivat mormonien äänistä. Puolue, joka epäonnistui tässä kilpailussa, alkoi kiioittaa kansaa mormoneja vastaan. Sanomalehdet syyttivät

mormoneja karjan varastamisesta. Heidän tunnuslauseensa oli saada kaikki mormonit Nauvoon ja siitä sitten Mississippijokeen.

Mormoneille valtion antamain lupakirjain aika oli loppunut ja valtio kieltäytyi niitä uusimasta. Niinpä näemme samain olojen palautuvan täällä Illinoisissa, mitkä olivat olleet Missouriissa. Heitä vastaan tehtiin samantapaisia syytöksiä. Heidän asumuksiaan poltettiin ja ihmisiä murhattiin. Kirkon presidentti muiden johtajien kanssa vangittiin ja sittemmin kiihotettu joukko hyökkäsi vankilaan ja murhasi presidentin ja kaksi muuta johtajaa. Mormonit pakotettiin antamaan lupauksen, että he poistuvat valtiosta. Mormonit pysyivät hallitukselta tilaisuutta myydä omaisuutensa, jonka tilaisuuden he saivatkin siinä määrin, että he vaihtoivat kaksi- ja kolmi-kerroksisia tiilirakennuksia pariin muuliin ja kärryihin. V. 1845 ensimmäinen joukko heitä poistui Illinoisista, käsittäen noin 6,000 henkeä, 30,000 päättä karjaa, 3,000 kärryä y. m. tarpeita. Gordengeronciksi he nimittivät paikkaa, johon ensiksi pysähtyivät. Siihen he rakensivat väliaikaisia hirsimökkejä. Tässä he aikoivat olla, kunnes kaikki olisi valmiina siirtymään edemmäksi lännelle. Osa heistä jäi Nauvoon koettaen myydä omaisuutensa, vaan nyt kun osa heistä oli poistunut, tarjosi tämä heidän vastustajilleen hyvän tilaisuuden hyökkäykseen. Ja niinpä v. 1846 he hyökkäsivätkin heidän päälle ja ajoivat hei-

dät pois asunnoistaan ja ottivat mormonien omaisuuden haltuunsa. Tämä tapahtui mitä räikeämmällä tavalla, jossa ei ollut vähääkään järjestystä. Häädetty joukko käsitti noin 20,000 henkeä. He olivat pakotetut lähtemään noin 200 mailin matkalle ilman mitään tarpeita. Heitä kuoli suuri määrä etupäässä vaimoja ja lapsia ennenkuin he saapuivat toisten luokse. V. 1847 lähti 143 henkeä käsittävä etujoukko mormoneja länttä kohti ja samana vuonna he saapuivat Utahiin Suolajärvelle (Salt Lake)-laaksoon, johon he asettuivat asumaan. Heidän jälkeensä seurasi toisia joukkoja. V. 1848 Suolajärven kaupungin väkiluku oli 1,671. Huoneita täällä oli noin 423.

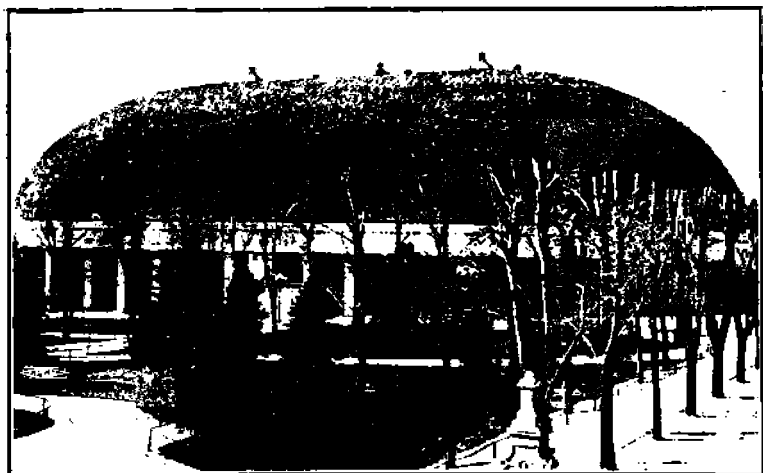
Tähän samaan aikaan löydettiin kultaa Californiasta, jonka johdosta sinne alkoi vankka siirtolaisuus. Näiden siirtolaisten tie kulki mormoni-alueen läpi, joka seikka oli näille edullista. Kun nämät siirtolaiset väsyneinä ja nälkäisinä pysähtyivät Salt Lakeen lepäämään ja lisäsivät matkatarpeita, niin heistä muodostui hyvä tulolähde mormoneille, jotka näiltä siirtolaisilta kiskoivat kohteliaasti sen, minkä ihmisen täytyy antaa, kun hänen elämänsä siitä on riippuvainen. Jolleivät nämä siirtolaiset suosiolla antaneet mormonien heitä nylkeä, käyttivät väkivaltaa.

Räikeimpiä näistä väkivallan teoista tapahtui v. 1857, jolloin noin 150 henkeä käsittävä siirtolaisjoukko oli matkalla Californiaan. He myös pysähtyivät

Salt Lakeen levätäkseen ja heidän lähtiessään varottivat mormonit heitä indianihyökkäyksiltä. Heidän kuljettuaan jonkun matkan päähän Salt Lakeestä, hyökkäsivät indianit heidän päälleen, vaan tämä pieni joukko puolusti itseään urhollisesti. Heidän avukseen saapui joukko asetettuja mormoneja, jotka sitten kun nämät siirtolaiset iloitsivat siitä kun olivat pelastuneet, hyökkäsivät heidän kimppuunsa

\$70,000 arvoinen ja sen mormonit perivät.

Näiltä Californiaan matkustavilta siirtolaisilta mormoni-kirkko hyötyi suuresti, jumalan valtakunta sai aikamoisen sysäyksen eteenpäin. Vaan nyt alkoi mormonikirkon vuoro. Oli joitakin kirkon jäseniäkin halukkaita menemään kultaa kaivamaan Californiaan. Se kuitenkin saatiin estetyksi, sillä tähän aikaan oli kirkon valta jo melkein yk-

Mormonien tabernaakkeli, jossa on 8000 hengelle istuimet

indianeiksi puettujen mormonien kanssa ja teurastivat koko joukon. Naiset ja lapset sääliittä raiskattiin ja tapettiin mitä kauheammalla tavalla. Historiallisesti tämän lahtauskängin (Mountain Meadow Massacre) johtaja John D. Lee, samalla kirkon johtajia, vannoi oikeudessa tämän kaiken tapahtuneen kirkon johtohenkilöitten suunnittelemana. Näiden murhattujen siirtolaisten omaisuus oli noi-

sinomaan sen presidentin ja hänen seuralaistensa vallassa, niin että velka- tai taloudelliset suhteet sitoivat tähän aikaan jossain määrin sen joukot. V. 1880 Mormonien väkiluku Utahissa oli 143,963. Mormoni kirkko harjoitti suuressa määrin agitatsioonia. Sillä oli lähetyssaarnaajia (s. o. maa-agentteja) kaikissa maan äärissä. Vuosien 1840 ja 1883 välillä saapui Utahiin siirtolaisia ulkomailta noin 2,000,

55 prosenttia näistä oli brittiläisiä, 35 prosenttia ruotsalaisia ja norjalaisia.

Mutta ei ihmekään, että mormoniseurakunta lisääntyi ja veti puoleensa parannuksen tekijöitä. V. 1849 he perustivat siirtolais kassayhtiön, joka avusti köyhien maahantuloa. V. 1880 tämä kassa arvioidaan olleen 604,000. Tätä samaa orjamentästyä harjoittaa mormonikirkko vielä tänä päivänäkin. Se laittaa näille siirtolaisilleen kyytirahat, avustaen heitä maan hankinnassa, vaan sitten näitten siirtolaisten on maksettava kirkolle tämä velkansa 6 prosentin koron kanssa. Ja jos he haluavat olla kirkon kanssa hyvissä väleissä ja nauttia sen armosta, silloinkuin heillä on taloudellinen pula, on heidän maksettava kymmenykset kaikista tuloistaan kirkolle. Vähäsen sen ulkomailta olevat asiamiehet uskonnosta välittävät. Etupäässä heidän tehtäviinsä kuuluu värvätä köyhiä Utahiin mormonikirkon nyllettäväksi.

Utahin vielä ollessa territorina, jolloin mormonit hallitsivat valtiota, huijasi mormonikirkko hallitukselta useita satoja tuhansia dollareita monilla eri keinoilla. Yksi näistä keinoista, josta olen onnistunut saamaan tiedon, oli että he arvioivat indianireservationikustannukset Utahissa monta kertaa suuremmiksi kuin mitä ne olivat. Vuosina 1857—1858 oli mormonien ja U. S. hallituksen välinen sota, joka johtui siitä, että mormonit eivät taipuneet U. S. hallituksen määräyksiä nou-

dattamaan. Tämä sota maksoi \$15,000,000 ja useita satoja ihmishenkkiä, vaan U. S. tässä sodassa voitti mormonit. Tähän sotaan saakka oli Utah täydellisesti mormonien vallassa. Brigham Young, kirkon silloinen presidentti oli kaikki kaikessa. Hän oli täydellinen diktaattori. Hän toimi valtion hallituksessa. Myös oli olemassa "Brigham Young expressiyhtiö" Utahissa. Hänen omaisuutensa oli hänen kuoltuaan noin \$13,000,000. V. 1860 koko Utahin mormoonien omaisuuden arvioidaan olleen: yksitvistä omaisuutta \$5,596,118, farmimaita \$1,333,355, \$900,153 arvosta farmikoneita y. m. välineitä ja \$1,516,707 arvosta karjaa. Työläisilleen tähän aikaan kirkko maksoi, miehenpuoliselle \$2.00 päivältä, naisille \$30.00 — \$40.00 kuukaudessa. Mormonikirkon omaisuus nousee huimaaviin summiin, josta ei voi saada täydellistä tilastoa. Yksin Salt Laken kaupungissa on sillä pankit, miljoonia maksavia hotelleja, tehtaita, y. m. Kirkon kauppa Salt Lake Cityssä tekee liikettä noin \$6,000,000 arvosta vuodessa.

Se omistaa \$4,000,000 tempelin, \$300,000 maksavan tabernakelin, jota käytetään välikappaleena houkutelukseen turisteja Salt Lake Cityyn ja näitten lisäksi se omistaa sokeritrustin osakkeita ja on se edustetuna monissa huomattavissa liikkeissä. Sillä on Yhdysvaltain senaatissa edustaja, joka on ikäänkuin todistajana sen rahallisesta mahdista. Kirkon presidentillä on ehdoton valta. Huo

matumpaa kansanvaltaa ei mormoniliikkeessä koskaan ole ollutkaan. Vaikkakin se alussa oli kansanliike, oli se sitä vaan porvarillisessa järjestyksessä. Kansanomaista alussa siinä oli vain henki, eikä järjestys, eikä myöskään johto, vaan tänä näivänä on se vaan pelkkä farmien myyjä (Real Estate Co.) ja rahakeinottelija, joka seikka käy

joka päivä yhä selvemmäksi. Yksinpä sen jäsenetkin sen alkavat huomata. Vaaleissa Utahissa sen kannattajapuolueen äänimäärä on viimeisten vuosien kuluessa pienentynyt. Uskontoa siinä on vain se, minkä kansa omaksuu ja jos kultainen enkeli temppelin harjalta otettaisiin pois, jäisi nähtäväksi vain rahaa kiskova trusti.

“Syyskuun aamuna.”